

YENİ TÜRK LİRASI'YLA İLGİLİ KANUN'UN CEZA VE CEZA YARGILAMASI HUKUKU AÇISINDAN İNCELENMESİ

Dr. Ali KARAGÜLMEZ*

I. GENEL OLARAK

28 Ocak 2004 günlü, 5083 sayılı “Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin Para Birimi Hakkında Kanun” 31 Ocak 2004 tarihli ve 25363 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. 5083 sayılı Kanun’un yürürlükle ilgili 6. maddesine göre, bu Kanun’un; 4. maddesi ile geçici 1. maddesinin 2 ve 3. fıkraları yayımı tarihinde, diğer hükümleri ise 1.1.2005 tarihinde yürürlüğe girmektedir.

5083 sayılı Kanun’un henüz yürürlüğe girmeyen 2. maddesinde, her nasılsa 31.7.2004 tarihli ve 25539 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 16.7.2004 günlü, 5228 sayılı Kanun’un 59. maddesinin (13) numaralı fıkrasıyla değişiklik yapılmıştır.

5228 sayılı Kanun’la, 5083 sayılı Kanun’un 2. maddesinin; başlığında yer alan “*değişim oranı*” ibaresi “*değişim oranı ve Yeni Kuruş’a tamamlama*”, 2. fıkrasında yer alan “*Yeni Türk Lirası cinsinden yapılan işlemlerde yarım Yeni Kuruş’un üzerindeki değerler*” ibaresi “*Türk Lirası değerlerin Yeni Türk Lirası’na dönüşüm işlemlerinin ve Yeni Türk Lirası cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamalarında yarım Yeni Kuruş ve üzerindeki değerler*”, “*yarım Yeni Kuruş ve altındaki değerler dikkate alınmaz.*” ibaresi “*yarım Yeni Kuruş’un altındaki değerler dikkate alınmaz.*” şeklinde değiştirilmiştir.

5083 sayılı Kanun’un; 1 ve 5228 sayılı Kanun’la değişik 2. maddeleri şöyledir:

“Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin para birimi

MADDE 1. - Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin para birimi Yeni Türk Lirası’dır. Yeni Türk Lirası’nın alt birimi Yeni Kuruş’tur. Bir Yeni Türk Lirası (YTL) yüz Yeni Kuruş’a (YKr) eşittir.

* Hakim.

Bakanlar Kurulu, Yeni Türk Lirası ve Yeni Kuruş'ta yer alan yeni ibarelerini kaldırmaya ve uygulamaya ilişkin esasları belirlemeye yetkilidir."

"Türk Lirası ile Yeni Türk Lirası arasında değişim oranı ve Yeni Kuruş'a tamamlama;

MADDE 2. - Türk Lirası değerler Yeni Türk Lirası'na dönüştürülürken, bir milyon Türk Lirası (1.000.000 TL) eşittir bir Yeni Türk Lirası (1 YTL) değişim oranı esas alınır.

Türk Lirası değerlerin Yeni Türk Lirası'na dönüşüm işlemlerinin ve Yeni Türk Lirası cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamalarında yarım Yeni Kuruş ve üzerindeki değerler bir Yeni Kuruş'a tamamlanır; yarım Yeni Kuruş'un altındaki değerler dikkate alınmaz."

5083 sayılı Kanun'la, 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren yeni bir uygulamaya başlanılmaktadır ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin para birimi, Yeni Türk Lirası olacaktır. Yeni Türk Lirası'nın alt birimi "Yeni Kuruş"tur ve bir Yeni Türk Lirası (YTL), yüz Yeni Kuruş'a (YKr) eşittir.

1 YTL = 100 YKr'dir.

Kanun'un 2. maddesine göre, 1.1.2005 tarihinden itibaren Türk Lirası ve Lira değerler, Yeni Türk Lirası'na dönüştürülecektir. Dönüştürme işleminde;

1.000.000 Türk Lirası (veya Lira) = 1 Yeni Türk Lirası olacaktır.

II. TÜRK LİRASI'NA YAPILAN ATIFLARDA DEĞİŞİKLİK

5083 sayılı Kanun'un "Türk Lirası'na yapılan atıflarda değişiklik" kenar başlıklı 3. maddesinde;

"Kanunlarda ve diğer mevzuatta, idarî işlemlerde, yargı kararlarında, her türlü hukukî muamelelerde, kıymetli evrak ve hukukî sonuç doğuran diğer belgeler ile ödeme ve değişim araçlarında Türk Lirası'na veya Lira'ya yapılan atıflar, 2. maddede belirtilen değişim oranında Yeni Türk Lirası'na yapılmış sayılır." denilmektedir.

Madde gerekçesine göre, Yeni Türk Lirası'nın para birimi olarak kabul edilmesi nedeniyle, kanunlarda ve diğer mevzuatta, idarî işlemlerde ve yargı kararlarında, hukuki sonuç doğuran herhangi bir belgede, en geniş anlamıyla herhangi bir hukuki ilişkide, ödeme ve değişim araçlarında, Türk Lirası'na veya Lira'ya yapılan atıfların, bir milyon Türk Lirası eşittir bir Yeni Türk Lirası (1.000.000 TL = 1 YTL) değişim oranıyla, aynen Yeni Türk Lirası'na atıf yapılmış kabul edilecek ve geçerli sayılacaktır. Yeni Türk

Lirası'nın uygulamaya konulması, söz konusu hukuki ilişkilerin şartlarında değişikliğe yol açmayacak veya herhangi bir edimi ifa ederken taraflardan birine mazeret öne sürme ya da bu hukuki ilişkiyi tek taraflı olarak değiştirme veya feshetme hakkı vermeyecektir.

Ceza ve ceza yargılaması hukuku açısından 5083 sayılı Kanun nasıl uygulanacaktır? Özellikle, para cezası öngören hükümlerde ne tür işlemler yapılacaktır? Uygulamada tartışmalara ve duraksamalara neden olabileceğini düşündüğümüz bu konuları, başlıklar halinde ele alacağız.

Önemle belirtelim ki, çalışmamızdaki açıklamalar, kendi yorumumuza göre 5083 sayılı Kanun'un ceza ve ceza yargılaması hukuku açısından nasıl uygulanacağına ilişkin düşüncelerimizi içermektedir.

III. CEZA HUKUKU (765 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU HÜKÜMLERİ) AÇISINDAN DURUM

26.9.2004 günlü, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 1 Nisan 2005 tarihinde yürürlüğe girmesi öngörülmektedir. 5237 sayılı Kanun'da, adli para cezaları açısından yeni bir uygulamaya geçilmektedir ki, bu da *"gün para cezası"* sistemidir.

Bununla birlikte, 5083 sayılı Kanun'un YTL'ye dönüştürme hükümlerinin yürürlük tarihi 1 Ocak 2005 olduğu için, 1.1.2005 ila 31.3.2005 tarihlerinde 765 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümleri yürürlükte bulunmaktadır. Kaldı ki, 1.4.2005 tarihinden önce işlenen suçlarda da, 5252 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'daki kurallar da dikkate alınarak, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümleri gündemde olabilecektir.¹

Diğer yandan, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki gün para cezası hükümleri, idarî para cezalarında geçerli değildir. Bu itibarla, 5083 sayılı Kanun gereğince, YTL'ye dönüştürme işlemlerinde, kimi artırma kurallarının uygulanması da söz konusu olabilecektir.

Bu nedenlerle, çalışmamızda yürürlük tarihi itibarıyla öncelikle 765 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümleri açısından konuyu inceleyeceğiz.

Daha sonra ise, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümlerini, açıkça belirterek ayrı bir başlıkta ele alacağız.²

¹ Lehe Kanunu'nun belirlenmesi ve Lehe Kanunu'nun uygulaması açısından.

² Çalışmamızda, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'ndan söz ederken ise, kimi zaman sayısı belirtilmeden "TCK" denilmiştir; ancak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'ndan söz ederken, açıkça sayısı belirtilmiştir.

A. Mevzuattaki Suç Karşılığı Öngörülen Para Cezası Hükümleri

5083 sayılı Kanun'un 3. maddesine göre, kanunlarda ve diğer mevzuatta Türk Lirası'na veya Lira'ya yapılan atıflar, 2. maddede belirtilen değişim oranında Yeni Türk Lirası'na yapılmış sayılacaktır.

Dönüştürme işleminde,

YTL = Türk Lirası (veya Lira)

1.000.000

formülü uygulanacaktır.

1. Para Cezası İçeren Kanun Maddelerindeki Dönüştürme İşlemleri

Kanunlarda, suç karşılığında öngörülen para cezası hükümlerinde YTL'ye dönüştürmenin kolay olduğu düşünülebilir. Ancak, 3. maddenin çok genel ifade tarzı nedeniyle, burada bazı tereddütlü konular bulunmaktadır.

a. Dönüştürme, Madde Metninde Yazılı Para Cezası Tutarı Üzerinden mi Yapılacaktır ?

Konuyu bir örnekle ele almak istiyoruz. Örneğin; (2004 yılında işlenen bir suç için) TCK'nın 456/4. maddesinde "200 Liradan 2.500 Lira'ya kadar ağır para cezası" yazılıdır. Bir an için dönüştürme işlemini madde metnindeki tutar üzerinden yapacak olursak;

$(200 \text{ ilâ } 2.500 / 1.000.000) = 0,0002 \text{ ilâ } 0,0025 \text{ YTL}$ bulunur. Bu sonucu YKr'ye çevirirsek;

$(0,0002 \text{ ilâ } 0,0025 \text{ YTL} \times 100) = 0,02 \text{ ilâ } 0,25 \text{ YKr}$ bulunur.

5083 sayılı Kanun'un 2. maddesinin 2. fıkrasına göre, dönüşüm işlemlerinin sonuçlarında yarım Yeni Kuruş'un altındaki değerler dikkate alınmayacağına göre, yukarıdaki örneğin işlem sonucuna göre, TCK'nın 456/4. maddesindeki para cezasında, dönüştürme işlemi yapılan cezanın dikkate alınmaması gibi ilginç bir sonuç ortaya çıkabilecektir. Üstelik başta Türk Ceza Kanunu olmak üzere birçok para cezası öngören yasada, bu sonuca benzer para tutarları bulunmaktadır.

Önemle belirtelim ki, örnekteki TCK'nın 456/4 maddesindeki "200 ilâ 2500 Lira" para cezası tutarı, (suç tarihinde) yürürlükteki mevzuat hükümlerine göre 456/4 maddesinin öngördüğü (gerçek) rakam değildir.

Türk hukukunda çeşitli nedenlerle güncelliğini yitiren yasalardaki para cezası tutarları, teknik zorluklar nedeniyle tek tek artırlamadığından, zaman zaman çıkartılan genel artırım yasalarıyla güncelleştirilmiştir. Bunlar arasında, 3506 ve 4421 sayılı Yasalar ilk başta gelmektedir. Bu yasalarla, TCK'nın Ek 1 ve devamı maddeleri düzenlenmiş ve belli koşullarla, yasalardaki para cezalarının yıllara (belli zaman dilimlerine) göre artırılarak güncelleştirilmesi kurala bağlanmıştır.³

Böylece, örneğimizdeki TCK'nın 456/4. madde metnindeki "200 ilâ 2500 Lira" para cezası, bu maddedeki suçun gerçek para tutarı değildir ve bu tutar, yalnızca TCK'nın Ek 1 ve devamı maddelerine göre yapılacak artırım hesabında dikkate alınacak rakam haline gelmiştir. 4421 sayılı Kanun'la değişik TCK'nın Ek 1 ve devamı maddelerine göre, her yıl 1 Ocak ila 31 Aralık tarihleri arasında, yasalardaki para cezası tutarları yapılacak hesaplama yeniden belirlenecektir.⁴

Sonuç olarak, yasalardaki para cezası tutarlarının; yıllara göre, başta TCK'nın Ek 1 ve devamı maddeleri olmak üzere, kimi yasalardaki hükümlere göre artırım hesabı yapıldıktan sonra, bulunan sonuç üzerinden 5083 sayılı Kanun'la dönüşüm işlemi yapılacaktır. Çünkü, 5083 sayılı Kanun'la, para cezalarının yıllara göre güncelleştirilmesine ilişkin yasa hükümlerinin uygulanmayacağına ilişkin bir değişiklik yapılmamıştır. 5083 sayılı Kanun, kapsamındaki özel düzenlemeler dışında, mevcut mevzuat hükümlerine göre uygulanacaktır.

Bu nedenle, yasa maddelerindeki para cezaları, önce ilgili güncelleştirme hükümlerine göre hesaplanıp, suç tarihine göre güncelleştirilecek ve sonra dönüştürme işlemi yapılacaktır.

Bu hesaplama işlemi kural olarak; 31.7.1999 tarihine kadar (bu tarih dahil) işlenen suçlar nedeniyle verilecek para cezalarında 3506 sayılı Kanun'la değişik TCK'nın Ek 1 ve devamı maddelerine; 1.8.1999 tarihinden itibaren (bu tarih dahil) işlenen suçlarda ise 4421 sayılı Kanun'la değişik TCK'nın Ek 1 ve devamı maddelerine göre yapılacaktır.⁵

Bazı yasalarda farklı hesaplama hükümleri de yer almaktadır. Bu tür yasalarda hesaplama işlemi, ilgili yasa maddesine göre yapılacaktır.

³ 3506 ve 4421 sayılı Kanunlar'a göre, para cezalarının artırım hesabı konusunda bkz., Karagülmez, Ali, *Adli ve İdarî Para Cezaları*, Ankara, 2001, s. 50-139.

⁴ Burada, suç tarihi önem taşımaktadır ve ilgili yasa maddesindeki para cezasının TCK'nın Ek 1 veya devamı maddelerinin kapsamı içerisinde olmalıdır.

⁵ TCK'nın Ek 1. maddesine göre, nispi nitelikteki vergi ve resim cezaları, nispi para cezaları ve tazminat kabilinden olup müteyayit nispete tabi bulunan para cezaları hakkında; Ek 1. maddesi uygulanmaz.

Örneğin; 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun Ek 3. maddesine göre, Karayolları Trafik Kanunu'ndaki fiiller için, her takvim yılı başından geçerli olmak üzere önceki yıla uygulanan mutlak ceza tutarları, o yıl için Vergi Usul Kanunu hükümleri uyarınca tespit ve ilan olunan yeniden değerlendirme oranında artırılarak hesaplama yapılacaktır.

Bu sonuç itibarıyla örneğimizdeki TCK'nın 456/4. maddesindeki para cezası tutarının, 1.8.2004 günü işlenen bir suç için, 5.1.2005 günü mahkûmiyet kararı verildiğini düşünerek, 5083 sayılı Kanun'a göre dönüştürme işleminde, TCK'nın 456/4. maddesindeki para cezası tutarının, suç tarihi olan 1.8.2004 tarihindeki tutarı TCK'nın Ek 1, Ek 2 ve Ek 4. maddelerine göre hesaplanacak; daha sonra bulunan sonuç üzerinden, YTL'ye dönüştürme işlemi düşünülecektir.⁶

b. Suç Tarihine Göre Güncelleştirilen Para Cezasında, Artırma ve Eksiltme Hükümleri ile Dönüştürme İşlemi Nasıl Uygulanacaktır?

Yasa maddesindeki para cezası, suç tarihine göre örneğin; 4421 sayılı Kanun hükümleriyle güncelleştirildiğinde, acaba bu tutar, 5083 sayılı Kanun'a göre YTL'ye dönüştürüldükten sonra mı artırma ve eksiltme hükümleri uygulanacaktır, yoksa suç tarihinde geçerli para cezasının artırma ve eksiltmeye ilişkin tüm uygulamaları yapıldıktan sonra bulunan sonuç ceza üzerinden mi YTL'ye dönüştürme işlemi yapılacaktır?

Özellikle ileride ele aldığımız, TCK 30/2 maddesi ile 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesindeki küsurat açısından farklı sonuçları, bu tartışmayı önemli kılmaktadır.

5083 sayılı Kanun'un 3. maddesinde, *"Kanunlarda ve diğer mevzuatta, ... Türk Lirası'na veya Lira'ya yapılan atıflar, 2. maddede belirtilen değişim oranında Yeni Türk Lirası'na yapılmış sayılır."* hükmü çok genel niteliktedir. 3. maddede doğrudan *"kanunlardaki Lira'ya yapılan atıf"* tan söz edilmektedir. Buradaki *"kanun"* sözcüğü, öncelikle para cezası öngören kanun maddesini ifade etmektedir. Bu yaklaşımla, örneğin TCK'nın 456/4. maddesindeki para cezası, suç tarihine göre TCK'nın Ek 1 ve devamı maddelerine göre güncelleştirildikten sonra bulunan Lira tutar üzerinden YTL'ye dönüştürme işleminin yapılması gerekmektedir :

Örnek;

1.1.2004 tarihinde işlenen TCK'nın 456/4. madde kapsamındaki bir suç nedeniyle, 5.1.2005 tarihinde mahkûmiyet kararı verildiğini ve TCK'nın 456/4, 457/2, 51/3 ve 59. maddelerin uygulanacağını düşünürsek:

⁶ TCK'nın 30/2 maddesinin (5083 sayılı Kanun açısından) uygulanmasıyla ilgili tartışmalar ileride ele alınmıştır.

Önce, TCK'nın 456/4. maddesindeki "200 ilâ 2.500" Liradan olayda takdir edilen tutarın, TCK'nın Ek 1 ve devamı maddelerine göre, suç tarihi itibarıyla güncelleştirme hesabı yapılacaktır. Bu sonuç, 445.616.000 Lira olmaktadır.⁷ Bulunan bu rakam, TCK'nın 456/4. maddedeki suç tarihinde geçerli para cezasını ifade etmektedir. 5083 sayılı Kanun'un 3. maddesine göre, kanundaki Lira'ya yapılan atıflar üzerinden YTL'ye dönüştürme işleminin yapılması öngörüldüğüne göre, örnekteki;

445.616.000 Lira / 1.000.000 = 445,616 YTL bulunur.

5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesine göre, yarım ye üzerindeki küsurlar, 1 YKr'ye yükseltileceği için, örnekteki sonuç, 445,62 YTL olacaktır. Bundan sonraki artırma ve indirme işlemlerini YTL'ye dönüştürülen rakam üzerinden yaparsak,⁸

445,62 YTLnde, TCK'nın 457/2. madde gereğince 1/2 artırma yaptığımızda;

668,43 YTL bulunmaktadır. Bu sonuçtan, TCK'nın 51/3. maddesi gereğince, 2/3 indirim yaptığımıza;

222,81 YTL bulunur. Bu sonuçtan TCK'nın 59. maddesi gereğince 1/6 indirim yaptığımızı düşünürsek;

187,675 YTL bulunur. Bu rakam, 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesi gereğince, yarım YKr ve üzerindeki değer 1 YKr'ye tamamlanır ve örnek olayda sonuçta;

187,68 YTL bulunur.

Yukarıdaki tartışmayı daha iyi ortaya koyabilmek için, örneğimizdeki uygulamayı, bütün hesapları Lira üzerinden yaptıktan sonra, YTL'ye dönüştürerek yapacak olursak:

Suç tarihinde, TCK'nın 456/4. maddede bulunan rakam 445.616.000 Lira idi.

TCK'nın 457/2. maddesine göre 1/2 artırma yapıldığında, 668.424.000 Lira bulunur. Bu sonuçtan, TCK'nın 51/3. maddesi gereğince, 2/3 indirim yaptığımıza;

222.808.000 Lira bulunur. Bu sonuçtan TCK'nın 59. maddesi gereğince 1/6 indirim yaptığımızı düşünürsek;

185.673.333 Lira bulunur; TCK'nın 30/2. maddesi gereğince 1.000 Lira'nın altındaki küsur atılarak sonuç, 185.673.000 Lira olur. Bulunan rakam, YTL'ye dönüştürüldüğünde;

⁷ Bu hesaplamada TCK'nın 30/2. maddesi de uygulanmıştır.

⁸ TCK'nın 29. maddesine göre, önce artırma ve sonra indirim nedenleri uygulanacaktır.

$185.673.000 / 1.000.000 = 185,673$ YTL olur. 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesi gereğince yarım YKr'nin altındaki değer atıldığında ise,

185,67 YTL bulunur.

Görülüyor ki, para cezasının hesabında, kanun maddesindeki (Lira) para cezasını önce YTL'ye dönüştürüp, sonra artırma ve eksiltme hesabında bulunan sonuç YTL rakam ile kanun maddesindeki (Lira) para cezasını YTL'ye dönüştürmeden, artırma ve eksiltme işlemlerini Lira üzerinden tamamlayıp, çıkan sonucu YTL'ye dönüştürdüğümüzde bulunan sonuç YTL rakam farklıdır. Şimdiden hangi yöntemin lehe olduğunu kesin olarak söyleyebilmek de zordur. Çünkü, para cezası uygulamalarında, çok farklı artırma, eksiltme nedenleri ve buna bağlı hesaplamalar söz konusudur. Bunların tümünü önceden öngörüp, şu yol lehedir demek mümkün görünmemektedir.

Biz, 5083 sayılı Kanun'un 3. maddesindeki "*Kanunlarda ve diğer mevzuatta, ... Türk Lirası'na veya Lira'ya yapılan atıflar, ... Yeni Türk Lirası'na yapılmış sayılır.*" kuralı gereğince, (adli veya idarî) para cezası öngören yasa maddesindeki Lira üzerinden para tutarının, suç tarihinde geçerli olan rakamı bulunup, YTL'ye dönüştürme işlemi yapıldıktan sonra, artırma ve eksiltme işlemlerinin bundan sonra (YTL üzerinden) yapılması gerektiğini düşünmekteyiz.

B. Mevzuattaki Para Cezalarına İlişkin Genel Uygulama Hükümleri

1. TCK'nın 19 ve 24. Maddeleri

TCK'nın 19. maddesinde ağır para cezalarının, 24. maddesinde hafif para cezalarının asgari ve azami sınırları gösterilmiştir. Söz konusu maddelerdeki para tutarları, 5083 sayılı Kanun'la acaba nasıl YTL'ye dönüştürülecektir?

TCK'nın 19 ve 24. maddelerindeki asgari ve azami sınırlara ilişkin para tutarları, TCK'nın Ek 4. madde yollamasıyla Ek 2. maddesi gereğince, yıllara göre artırılarak yeniden belirlenmektedir. Bu nedenle, tıpkı para cezası içeren yasa maddelerinde olduğu gibi, TCK'nın 19 ve 24. maddesinin, suç tarihinde geçerli güncelleştirilmiş tutarları üzerinden, 5083 sayılı Kanun'a göre YTL'ye dönüşüm işleminin yapılması gerekmektedir.

31.7.1999 tarihine kadar (bu tarih dahil) işlenen suçlarda, 3506 sayılı Kanun'la öngörülen TCK'nın Ek 4 ve Ek 2. maddelerine göre; 1.8.1999 tarihinden itibaren (bu tarih dahil) bugüne kadar işlenen suçlarda 4421 sayılı Kanun'la değişik TCK'nın Ek 4 ve Ek 2. maddelerine göre hesaplanan

tutarlar üzerinden TCK'nın 19 ve 24. maddelerindeki tutarlar, 5083 sayılı Kanun'la dönüştürme işlemi yapılacaktır.⁹

2. 647 Sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun Hükümleri

647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun'un 4. maddesinin 1. fıkrasının (1) numaralı bendinde kabahatler ve cürümlerde beher gün için para cezasına çevirmedeki alt ve üst sınırlar; 5. maddesinde infaz sırasında para cezasının hürriyeti bağlayıcı cezaya dönüştürülmesindeki para tutarları gösterilmiştir.

a. 31.7.1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlar

3506 sayılı Kanun döneminde 647 sayılı Kanun'daki sözü edilen bu tutarlar, yıllara göre artırıma tâbi değildi ve 14.12.1988 ilâ 31.7.1999 tarihleri arasında sabit olarak kaldı. 4. maddede; kabahatlerde 3.000 – 5.000 Lira, cürümlerde 5.000 ilâ 10.000 Lira ve 5. maddede ise 10.000 Lira söz konusuydu.

Suç tarihi, 31.7.1999 ve öncesi olan bir suç hakkındaki bu rakamlar, 5083 sayılı Kanun gereğince YTL'ye dönüştürülürse şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır:

647 SK. :	Tutarlar :	5083 SK'ya göre :	Yeni Kuruş:
Kabahatler m. 4	3.000 – 5.000 Lira	0,003 - 0,005 YTL	0,3 – 0,5
Cürümler m. 4	5.000 – 10.000 Lira	0,005 – 0,01 YTL	0,5 – 1
HBC. Dönüştürme m. 5	10.000 Lira	0,01 YTL	1

Görülüyor ki, 3506 sayılı Kanun uygulamasına tâbi olan 31.7.1999 tarihinden önce işlenen bir suçta, 647 sayılı Kanun'un 4. maddesindeki kabahatlerdeki asgari para cezasına çevirme tutarı olan (0,3 YKr), yarım Yeni Kuruş'un altında kalmaktadır. 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesine göre yarım Yeni Kuruş'un altındaki değerler dikkate alınmayacağına göre, uygulamada bir duraksama ortaya çıkabilecektir.

Bununla birlikte, zamanaşımına ilişkin TCK'nın 102. maddesine göre, kabahatlerde azami zamanaşımı süresi, TCK'nın 104/2. maddesi de dik-

⁹ Bu hesaplamaları da ilgilendiren, TCK'nın 30/2 maddesinin (5083 sayılı Kanun açısından) uygulanması ileride ele alınmıştır.

kate alındığında, üç yıl olduğuna göre, 5083 sayılı Kanun'un uygulanmasını gerektirebilecek 31.7.1999 tarihinden önce işlenen bir kabahat suçu olamayacaktır. Bu sonuç itibarıyla, yukarıdaki tablodaki duraksamayla karşılaşılmayacaktır.

Burada tartışmalı olabilecek başka bir konu bulunmaktadır.

Acaba 31.7.1999 tarihinden önce (bu tarih dahil) işlenen ve 3506 sayılı Kanun'la değişik 647 sayılı Kanun hükümlerine tâbi olan bir cürümde, tabloda bulunan sonuçlar, Yeni Türk Lirası'nın altında kaldığına göre, Yeni Kuruş olarak işleme esas alınabilecek midir?

647 sayılı Kanun'un 4 ve 5. maddelerinde, "*Lira*"dan söz edilmektedir ve 5083 sayılı Kanun'un 3. maddesinde, "*Türk Lirası'na veya Lira'ya yapılan atıflar, 2. maddede belirtilen değişim oranında Yeni Türk Lirası'na yapılmış sayılır.*" denilmektedir. Bu durumda, Yeni Kuruş'tan söz edilmediğine göre, dönüştürmede Yeni Kuruş doğrudan dikkate alınamayacaktır. Dönüştürme işlemi, YTL'ye ilişkin 1/1.000.000 formülüne göre yapılacaktır.

5083 sayılı Kanun'da, YTL açısından açık bir küsurat sınırlaması getirilmemiştir. Bununla birlikte, Yeni Kuruş için getirilen yarım YKr'nin altındaki değerlerin atılması kuralının, YTL'ye çevirme işlemini de etkileyeceğini düşünmekteyiz. Buna göre, dönüştürme işleminde hesaplama YTL'ye göre yapılacaktır ve bulunan sonuçtaki, küsurat olarak 0,0049 (YTL) ve altındaki değerler atılacak; 0,005 (YTL) ve üzerindeki değerler ise 1 YKr'ye tamamlanacaktır.

b. 1.8.1999 Tarihinden İtibaren İşlenen Suçlar

1.8.1999 tarihinden itibaren işlenen suçlarda uygulanacak olan, 647 sayılı Kanun'un 4 ve 5. maddelerindeki para tutarları, 4421 sayılı Kanun'la öngörülen TCK'nın Ek 6. maddesi gereğince, Ek 2. maddesindeki yeniden değerlendirme oranına göre, 1.1.2000 tarihinden itibaren her yıl artışa tâbi tutulmaktadır.

Suç tarihi itibarıyla TCK'nın Ek 2. maddesine göre hesaplanarak bulunan 647 sayılı Kanun'un 4 ve 5. maddelerindeki Lira tutarlar, 5083 sayılı Kanun'la yapılacak dönüştürme işleminde dikkate alınabilmektedir.

c. TCK'nın 30. Maddesinin 2. Fıkrasındaki Hüküm

5083 sayılı Kanun gereğince yapılacak dönüştürme işlemlerinde tartışmalı konulardan birisini de, TCK'nın 30/2 maddesi ile 5083 sayılı Kanun'un 2/2 maddesindeki kuralların oluşturacağını düşünmekteyiz.

TCK'nın 30. maddesinin 2. fıkrasında, "Muvakkat cezalar için bir günün ve para cezalarında 1.000 Lira'nın küsuru hesaba katılmaz." denilmektedir.

5083 sayılı Kanun'un 3. maddesinde, "kanunlarda ... Türk Lirası'na veya Lira'ya yapılan atıflar, 2. maddede belirtilen değişim oranında Yeni Türk Lirası'na yapılmış sayılır." denildiğine göre, acaba TCK'nın 30/2. maddesindeki "1.000 Lira'nın küsuru hesaba katılmaz." ibaresi;

1.000 Lira / 1.000.000 = 0,001 YTL olarak mı anlaşılacaktır?

5083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin metnine bakıldığında bu soruya evet denilebilir. Çünkü, 3. maddede, kanunlardaki Lira'ya yapılan atıfların dönüşüm formülüne göre, Yeni Türk Lirası'na yapılmış sayıldığı açıkça belirtilmektedir.

Bu sonuç kabul görürse; 0,001 YTL, 0,1 Yeni Kuruş etmektedir.

5083 sayılı Kanun'un 2. maddesine göre ise, yarım Yeni Kuruş'un altındaki değerler dikkate alınmayacaktır. Yarım YKr ise; 0,5 YKr = 0,005 YTL'dir.

TCK'nın 30/2. maddesindeki 0,1 YKr'ye dönüşecek olan miktar, 0,5 YKr'nin altında kaldığından, 5083 sayılı Kanun'un 2/2 maddesi, TCK'nın 30/2 maddesine göre daha lehe niteliktedir. Ancak bu belirleme, TCK'nın 30/2. madde için, çok şekli bir yaklaşımdır. Konuyu başlıklar halinde ayırtılı olarak ele almak istiyoruz:

1. 1.1.2005 Tarihinden Önceye Dayalı Yargısal İşlemler

1.1.2005 tarihinde, infaz işlemi süren birçok kesinleşmiş para cezası içeren mahkeme ilâmı, Cumhuriyet savcılıklarınca 2004 yılında tebliği yapılmış süresi dolmamış ön ödeme ihtarları olacağı gibi, ceza yargılaması sonundaki mahkûmiyet kararlarında hesap edilmiş henüz kesinleşmemiş para cezaları, idarî mercilerce verilen infaz ilişkisi bitmemiş idarî para cezaları, 2004 yılında verilen ve 1.1.2005 tarihi itibarıyla itiraz incelemesi devam eden idarî para cezaları ve daha birçok uygulama söz konusu olacaktır. Sayılan bu konularda, TCK'nın 30/2. maddesi de uygulanmış olabilir.

Bu sayılan konularda daha önce uygulanmış olan TCK'nın 30/2 maddesi ile 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesi nasıl değerlendirilecektir?

Diğer yandan, 3506 ve 4421 sayılı Kanun hükümlerine göre, ceza maddelerindeki para cezalarının hesabında TCK'nın 30/2 maddesi ile 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesi nasıl uygulanacaktır?

Öncelikle (henüz uygulamanın nasıl olacağı bilinmemekle birlikte), konuya ışık tutabileceğini düşündüğümüz Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun bir kararını ele almak istiyoruz:

2. TCK'nın 30/2. Maddesiyle İlgili Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararının İncelenmesi

TCK'nın 30. maddesinin 2. fıkrasında, 5.2.2003 günlü, 4806 sayılı Kanun'la değişiklik yapılmıştır. 4806 sayılı Kanun değişikliğinden önce 30. maddenin 2. fıkrasında, *"para cezalarında 1 Lira'nın küsuru hesaba katılmaz."* denilmekteydi ve *"bir"* sözcüğü, 4806 sayılı Kanun'la *"1.000"* olarak değiştirilmiş ve 10 Şubat 2003 tarihli ve 25020 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanıp aynı gün yürürlüğe girmiştir.

4806 sayılı Kanun'dan önce işlenen bir suç nedeniyle, TCK'nın 30/2. maddesindeki *"1 Lira'nın küsuru hesaba alınmaz"* kuralına göre verilen 105.416.979 Lira ağır para cezası mahkûmiyeti kararının temyiz incelemesinde, Yargıtay'ın ilgili dairesi, *"sanık hakkında neticeden hükmedilen 105,416,979 TL ağır para cezasından 1.000 TL küsuru olan 979 TL'nin kaldırılarak sanığa tayin olunan ağır para cezasının 105.416.000 TL'ye indirilmesi suretiyle, diğer yönleri doğru bulunan hükmün düzeltilerek onanmasına"* karar vermiştir.

Yargıtay ilgili ceza dairesi, yerel mahkeme kararındaki yalnızca sonuç ceza üzerindeki 1.000 Lira'nın küsurunu kaldırmakla yetinmiştir.

Daire kararına, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca;

4806 sayılı Kanun'la değişik TCK 30/2. maddesinin, *"... anılan Yasa maddesindeki hesaplama ibaresinin, sonuç para cezasının belirlenmesine kadar her aşamada çıkan küsurların atılması anlamını içerdiğinden, 4421 sayılı Kanun ile değişik TCK'nın 19 ve Ek 4. maddeleri uyarınca, yıllara göre para cezalarının alt ve üst hadlerinin belirlenmesinden başlayarak, yasal ve takdiri artırım ve eksiltmeler sırasında ortaya çıkan 1.000 Lira küsurları da dahil olmak üzere, yine TCK'ya 4421 sayılı Kanun ile eklenen Ek 6. madde uyarınca, 647 sayılı Kanun'un 4. maddesinde yer alan, hürriyeti bağlayıcı cezanın para cezasına çevrilmesinde esas alınan günlük miktarların hesaplanmasında ve çevirme işlemleri sırasında, her aşamada ortaya çıkan bin Lira küsurları atılmak suretiyle sonuç para cezasının, sanık lehine olacak biçimde belirlenmesi gerektiği..."*

düşüncesiyle itiraz yasa yoluna başvurulmuştur.

Başvuruyu inceleyen Ceza Genel Kurulu tarafından aşağıdaki karar verilmiştir:

“...Çözümenecek sorun, TCY’nin 30. maddesinin 2. fıkrasındaki ‘para cezalarında 1.000 Lira’nın küsuru hesaba katılmaz.’ kuralının, sonuç para cezasında mı yoksa, temel cezanın tayini aşamasından başlayan tüm hesaplama işlemlerinde mi, dikkate alınacağı noktasında toplanmaktadır.

(4806 sayılı Yasa) değişikliğinin sanığın lehinde olması ve TCY’nin 2. maddesinin 2. fıkrasının emredici hükmü uyarınca, somut olayda para cezasının yeniden değerlendirme ve hesaplama yapılmak suretiyle belirlenmesi zorunludur.

TCY’nin 29. maddesinde; Yasa’nın belirli bir oranda cezayı arttırıp eksiltmeyi emrettiği hallerde, mevcut olan ağırlatıcı ve hafifletici nedenler nazara alınmaksızın, o fiil için ne ceza tayin edilecekse artırma ve indirme keyfiyetinin o ceza üzerinden uygulanacağı bir çok nedenin birleşmesi halinde arttırma ve eksiltme hususunun “*ondan evvelki artırma ve eksilme neticesi olan ceza miktarı*” üzerinden yapılacağı öngörülmüş, 30. maddesinin 4806 sayılı Yasa ile değişik 2. fıkrasında ise; “*Muvakkat cezalar için bir günün ve para cezalarında bin Lira’nın küsuru hesaba katılmaz*” hükümlerine yer verilmiştir.

TCY’nin 30. maddesinin 2. fıkrası, ... para cezalarında 1.000 Lira’nın küsurunun hesaba katılmayacağını söylemekle, bu kesirlere hiçbir suretle hükmedilemeyeceğini belirtmek istemiştir. Bu ilke nispi para cezaları hakkında da uygulanır. Bu ölçütler aksine bir hüküm ihtiva etmeyen özel ceza yasaları için de geçerlidir. Anılan fıkra, ... 1.000 Lira’nın kesiri aynı hükme tabi kılınmıştır. Fıkra, geçen “*hesaba katılmaz*” ibaresi, bir hesaba başvurulması zorunlu her aşamayı, başka bir deyişle yasa koyucu tarafından 30. maddeye istisna oluşturması gayesiyle doğrudan doğruya belirlenmiş olmayan gerek hesaplama sonucu bulunan gerekse üzerinden hesaplama yapılacak olan her miktar ve süreyi kapsamına almaktadır.

4421 sayılı Yasa ile para cezalarının her takvim yılı için yeniden değerlendirme oranında arttırılması uygulaması başladıktan sonra, bazı yıllar için öngörülen yeniden değerlendirme oranlarının ondalık kesirler taşıması nedeniyle, temel para cezaları ile hafif ve ağır para cezalarının aşağı ve yukarı hadleri belirlenirken ortaya çıkan küsurlu miktarlar, yapılan hesaplama sonucu bulunmuşlardır. Yasa koyucu tarafından doğrudan doğruya belirlenmediklerinden, yasa koyucunun, bu miktarların TCY’nin 30/2. maddesindeki kuralın istisnasını oluşturmasını amaçladığından da söz edilemez. Dolayısıyla, temel hürriyeti bağlayıcı cezaya hükmedilirken günün kesiri sayılacak bir zaman birimine hükmedilemeyeceği gibi, muvakkat cezalarla aynı hükme tabi kılınmış olan temel para cezası küsuruna da hükmedilemez. Nitekim “*bir Lira küsurunun hesaba katılmayacağı hükmünün yürürlükte olduğu dönemde; temel ağır para cezasının alt sınırı 2002*

yılında 218.104.099,20 Lira, 2003 yılında 346.785.517,41 Lira olduğu halde, ağır para cezasının alt sınırı 1 Lira'nın küsuru dikkate alınmaksızın 2002 yılında 218.104.099 Lira, 2003 yılında ise 346.785.517 Lira olarak uygulanmıştır. Bu nedenle 2001 yılı için %(56), 2002 yılı için %(53,2), 2003 yılı için ise %(59) olarak belirlenen yeniden değerlendirme oranının uygulanması sonucu belirlenen temel para cezalarının alt ve üst sınırlarının da 'bin Lira kesirinin' atılması suretiyle, TCY'nin 19. maddesindeki ağır para cezasının alt ve üst sınırlarının 2001 yılı için 142.365.000-35.591.400.000 Lira, 2002 yılı için 218.103.000-54.526.024.000 Lira ve 2003 yılı için ise 346.783.000-86.696.378.000 Lira olarak belirlenmesinde zorunluluk bulunmaktadır.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere; TCY'nin 30/2. maddesinde düzenlenen, ... para cezalarında ise bin Lira'nın küsurunun hesaba katılmayacağı yolundaki kuralın, gerek temel ceza belirlenmesi ve takip eden arttırma ve eksiltme işlemleri ile sonuç ceza tutarına hükmedilmesi aşamalarında, gerekse 647 sayılı Yasa'nın 4. maddesinin 1. fıkrasının 1 numaralı bendinde öngörülen hürriyeti bağlayıcı cezanın paraya dönüştürülmesi aşamasında bir güne karşılık tutulan para cezası miktarlarının belirlenmesinde göz önünde tutulması zorunludur".¹⁰

Görülüyor ki, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, TCK'nın 2/2. ve 29. maddeler dikkate alındığında, TCK'nın 30/2. maddesindeki sanık lehine olan 1.000 Lira'nın küsuratının atılması kuralının, gerek temel ceza belirlenmesi ve takip eden arttırma ve eksiltme işlemleri ile sonuç ceza tutarına hükmedilmesi aşamalarında, gerekse 647 sayılı Yasa'nın 4. maddesinin 1. fıkrasının (1) numaralı bendinde öngörülen hürriyeti bağlayıcı cezanın paraya dönüştürülmesi aşamasında bir güne karşılık tutulan para cezası

¹⁰ Yargıtay CGK., 15.4.2003, E.2003/9-96, K.2003/104; CGK. Kararının sonuç bölümünde ise; "Sonuç: Açıklanan nedenlerle, Yargıtay C. Başsavcılığı itirazının (KABULÜNE) Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin düzelterek onama kararının (KALDIRILMASINA) Yerel Mahkeme hükmünün TCY'nin 2/2 ve hükmünden sonra yürürlüğe giren 4806 sayılı Yasa ile değişik TCY'nin 30/2. maddesi hükümleri karşısında sanığa fazla para cezası tayin edilmiş olması nedeniyle (BOZULMASINA) ancak bu husus yeniden yargılamayı gerektirmediğinden, CYUY'nin 322. maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak, Yerel Mahkeme hükmünün 'sanık R'nin taksirle yangına neden olmak suçundan' TCY'nin 383/1. maddesi uyarınca yedi gün hapis ve 218.103.000 Lira ağır para cezasıyla cezalandırılmasına, cezasında TCY'nin 413. madde uyarınca 1/2 oranında indirim yapılarak üç gün hapis ve 109.051.000 Lira ağır para cezası ile cezalandırılmasına, TCY'nin 59. madde uyarınca cezasından 1/6 oranında indirim yapılarak iki gün hapis ve 90.875.000 Lira ağır para cezasıyla cezalandırılmasına kısa süreli özgürlüğü bağlayıcı cezanın 647 sayılı Yasa'nın 4. maddesi uyarınca günlüğü 7.269.000 Liradan paraya çevrilmek suretiyle 14.538.000 Lira ağır para cezası ile cezalandırılmasına aynı cins para cezaları TCY'nin 72. maddesi uyarınca toplanarak 105.413.000 Lira ağır para cezası ile cezalandırılmasına ve cezasının 647 sayılı Yasa'nın 6. maddesi uyarınca ertelenmesine" karar verilmesi suretiyle (DÜZELTİLEREK ONANMASINA) denilerek, Kararda yeniden hesaplama yapılmıştır.

miktarlarının belirlenmesinde göz önünde tutulmasının zorunlu olduğuna karar vermiştir.¹¹

3. 5083 sayılı Kanun'un 2/2. Maddesi Açısından İncelenmesi

a. TCK'nın 30/2. Maddesi Yürürlükte midir?

5083 sayılı Kanun'la, TCK'nın 30/2. maddesi (açıkça) yürürlükten kaldırılmamış ise de, 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesindeki *"yarım Yeni Kuruş ve üzerindeki değerler bir Yeni Kuruş'a tamamlanır; yarım Yeni Kuruş'un altındaki değerler dikkate alınmaz"* kuralı, TCK'nın 30/2 maddesindeki 0,1 YKr'ye tekabül eden *"1.000 Lira'nın küsuru hesaba katılmaz"* kuralına göre daha lehedir. Çünkü, TCK'nın 30/2. maddesindeki küsuratın atılacağına ilişkin tutar, 1 YKr'nin onda birine tekabül etmektedir; oysa 5083 sayılı Kanun'a göre yarım (0,5) YKr'nin altındaki değerler dikkate alınmayacaktır.

Dolayısıyla, 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesinin, TCK'nın 30/2 maddesindeki *"1.000 Lira'nın küsuru hesaba katılmaz"* kuralını yürürlükten kaldırdığı ve TCK'nın 2. maddesi gereğince, lehe kanun hükmünün uygulanması zorunludur sonucuna varılabilir mi?

İlk yaklaşımda, bu soruya evet denilebilir ise de; sorunun bu kadar basit olmadığını düşünmekteyiz.

Öncelikle, TCK'nın 30/2. maddesi Lira/Türk Lirası için geçerlidir; 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesi ise, YTL ve Yeni Kuruş için geçerlidir. Eğer, para cezasında bir hesaplama Lira üzerinden yapılıyorsa, daha lehedir diye henüz (YTL'ye) dönüştürme işlemi yapılmadan 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesi nasıl uygulanabilecektir? Böyle bir uygulama mümkün müdür?

Biz, 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesi, TCK'nın 30/2. maddesindeki hükme göre daha lehe ise de, henüz dönüştürme işlemi yapılmadan Lira üzerinden hesaplama devam ederken, 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesinin uygulanamayacağını düşünmekteyiz. Çünkü, Lira üzerinden örneğin TCK'nın 456/4'deki gibi bir yasa maddesindeki (Lira) para cezası tutarının TCK'nın Ek 1 ve devamı maddeleriyle, suç tarihine göre güncelleştirme hesabı yapılırken, TCK'nın 30/2. maddesi uygulanacaktır. Buradaki hesaplama, Lira üzerinden yapıp, söz konusu para cezası maddesindeki rakamın, genel artırım hükümlerine göre suç tarihinde geçerli miktarı bulunacaktır. Bu hesaplama Lira üzerinden yapılacaktır ve bu aşamada 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesi uygulanamaz. Çünkü, 5083 sayılı Kanun'un

¹¹ Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun, yukarıda incelenen içtihadının yerleşmiş hale geldiği söylenebilir. Yargıtay CGK'nın aynı yönde bir kararı için bkz., 22.6.2004 günlü, E: 2004/6-125, K: 2004/144 sayılı karar.

2/2. maddesi, ancak YTL'ye dönüştürmeden sonra uygulanabilecek bir içeriğe sahiptir.

Tüm bu nedenlerle, Lira üzerinden yapılması gerekli hesaplamalarla ilgili olarak, TCK'nın 30/2. maddesinin, 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesiyle yürürlükten kaldırılmadığını düşünmekteyiz.

b. Yargı Kararlarındaki TL'ye/Lira'ya Yapılan Atıflar

5083 sayılı Kanun gereğince yapılacak dönüştürme işleminde tereddüde neden olabilecek bir konu da, 5083 sayılı Kanun'un 3. maddesinde, *"...idarî işlemlerde, yargı kararlarında, ... Türk Lirası'na veya Lira'ya yapılan atıflar, 2. maddede belirtilen değişim oranında Yeni Türk Lirası'na yapılmış sayılır."* hükmünün nasıl yorumlanacağıdır. Bir başka deyişle, 1.1.2005 tarihinde henüz kesinleşmemiş ya da kesinleşmekle birlikte infaz ilişkisi sona ermemiş para cezası içeren bir yargı kararında, YTL'ye dönüştürme işlemi nasıl yapılacaktır?

3. maddede, örneğin *"yargı kararlarında ... Lira'ya yapılan atıflar"* şeklinde, çok genel bir ifade kullanılmıştır. *"Lira'ya yapılan atıflar"* ibaresinde, herhangi bir sınırlama yapılmamıştır. Bu nedenle söz konusu ibarenin, yargı kararındaki Lira'ya yapılan tüm atıfları kapsadığı yorumu ağırlık kazanmaktadır. Bu takdirde, dönüştürme işlemine hüküm kısmının neresinden başlanacaktır?

3. maddenin gerekçesinde, yargı kararlarında ... Türk Lirası'na veya Lira'ya yapılan atıfların, bir milyon Türk Lirası eşittir bir Yeni Türk Lirası (1.000.000 TL = 1 YTL) değişim oranıyla, aynen Yeni Türk Lirası'na atıf yapılmış kabul edileceği ve geçerli sayılacağı hüküm altına alınmıştır; denilmiş ve başkaca bir açıklamaya yer verilmemiştir.

Bu sorunda, yargı kararındaki suç maddesi için takdir edilen (Lira) para tutarı YTL'ye dönüştürüldükten sonra, varsa artırma ve eksiltme işlemlerinin YTL üzerinden yapılması şeklinde bir yaklaşım akla gelmektedir. Özellikle bu yaklaşım, 1.1.2005'ten itibaren verilecek yargı kararlarında, suç tarihine göre suç maddesindeki (Lira üzerinden) para cezası tutarının güncelleştirilme hesabından sonra bulunan rakamın YTL'ye dönüştürülmesi ve buna göre artırma ve eksiltme hesaplarının YTL cinsinden yapılması düşüncemiz ile de paralellik taşımaktadır.

Acaba, 3. maddedeki hükmü, yargı kararındaki infaza esas sonuç para cezası olarak anlamak mümkün müdür?

Eğer, yargı kararlarındaki, tüm hesaplamalardan sonraki (infaza esas olan) sonuç tutarda Lira'ya yapılan atıfla ilgili dönüştürme esas alınacak olsaydı, bunun açıkça 3. maddede gösterilmesi gerekliydi diye düşünmekteyiz.

Diğer yandan, 3. maddede, dönüştürme işleminin, 2. maddede belirtilen değişim oranında yapılacağı açıkça belirtilmektedir. Bunun sonucu olarak da, 2/2. maddesi gereğince, yarım YKr'nin altındaki değerler dikkate alınmayacaktır.

Yukarıda incelenen Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararı'nda, TCK'nın 30. maddesine *"yasa koyucu tarafından istisna oluşturması gayesiyle doğrudan doğruya belirlenmiş olmayan"* hesaplamalardan söz edilmekle, istisna hükümlerin yasayla getirilebilmesinin mümkün olduğu, istisna hüküm söz konusu değilse, belirli miktar küsuratın atılmasıyla ilgili hükmün, yargı kararındaki hesaplamanın her aşamasında dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

TCK'nın 29. maddesi gereğince, kanunun belirli bir oranda cezayı arttırıp eksiltmeyi emrettiği hallerde, mevcut olan ağırlatıcı ve hafifletici nedenler nazara alınmaksızın, o fiil için ne ceza tayin edilecekse artırma ve indirme keyfiyetinin o ceza üzerinden uygulanacağına, bir çok nedenin birleşmesi halinde arttırma ve eksiltme hususunun ondan evvelki artırma ve eksilme neticesi olan ceza miktarı üzerinden yapılacağına göre, 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesindeki *"yarım Yeni Kuruş'un altındaki değerler dikkate alınmaz"* kuralındaki *"dikkate alınmaz"* ibaresi, bir hesaba başvurulması zorunlu, gerek hesaplama sonucu bulunan gerekse üzerinden hesaplama yapılacak olan her miktarı ve her aşamayı kapsamaktadır.

Bu yaklaşımın devamı olarak, 1.1.2005 tarihinden önce verilmiş infaz ilişkisi sona ermemiş yargı kararlarında, para cezası hesabında, sil baştan yeni işlemler yapılması gündeme gelebilecektir. Tıpkı, para cezası öngören bir kanun maddesindeki para tutarının Lira üzerinden genel artırım hükümlerine göre güncelleştirilmesi yapıldıktan sonra, bulunan Lira rakamın, YTL'ye dönüştürüldükten sonra, TCK'nın 29. madde gereğince artırma ve eksiltme işlemlerinin, bir önceki hesaplama sonucundaki YTL rakamına göre yapılması gibi, bir sonuç ortaya çıkabilecektir.

İşte bu YTL ile yapılan hesaplamalarda (yukarıdaki TCK'nın 30/2. maddesiyle ilgili Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararı'ndaki gibi), 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesindeki yarım YKr'nin altındaki değerlerin atılması, yarım ve üstündeki değerlerin 1 YKr'ye tamamlanması kuralı, artırma ve eksiltmeyle ilgili her hesaplama sonucunda uygulanacaktır diye düşünmekteyiz.

Bu sonuç ise, büyük bir zaman ve emek kaybına, karışıklıklara ve ekonomik kayba neden olabilecektir.

Bize göre, 1.1.2005 tarihinden önce verilen ve infaz ilişkisi bitmeyen yargı kararlarındaki YTL'ye dönüştürme işleminin, karardaki (infaza esas olan) sonuç (Lira) ceza tutarı üzerinden yapılmasının 5083 sayılı Kanun'da açıkça düzenlenmesi, usul ekonomisinin sağlanması, karışıklık ve hatalı uygulamaların önüne geçilmesi bakımından çok yararlı olurdu.

4. 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun Ek 3. Maddesi

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun "Trafik suçlarına ilişkin cezalar" kenar başlıklı Ek 3. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

"2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'ndaki füller için, her takvim yılı başından geçerli olmak üzere önceki yıla uygulanan mutlak ceza tutarları, o yıl için Vergi Usul Kanunu hükümleri uyarınca tespit ve ilan olunan yeniden değerlendirme oranında artırırlar.

Bu surette hesaplanacak ceza tutarlarında 100.000 Lira'ya kadar olan kesirler dikkate alınmaz."

2918 sayılı Kanun'daki trafik suçlarına ilişkin cezalarda, Ek 3. maddeye göre öncelikle suç tarihi itibarıyla ilgili maddedeki para tutarı güncelleştirilecek ve bulunan rakam üzerinden, 5083 sayılı Kanun hükümlerine göre, YTL'ye dönüştürme işlemi yapılacaktır.

Ek 3. maddenin 2. fıkrasındaki, hesaplanan ceza tutarlarında 100.000 Lira'ya kadar olan kesirlerin dikkate alınmaması kuralını, 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesindeki hükümle karşılaştırdığımızda:

$$100.000 / 1.000.000 = 0,1 \text{ YTL olmaktadır.}$$

$$0,1 \text{ YTL.} \times 100 = 10 \text{ YKr'ye tekabül etmektedir.}$$

Bu sonuç itibarıyla, 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesindeki yarım Kurş'un altındaki değerlerin dikkate alınmaması kuralı, 2918 sayılı Kanun'un ek 3/2 maddesindeki 100.000 Lira'nın (yani 10 YKr'ye) kesirlerinin dikkate alınmaması kuralına göre sanığın aleyhine sonuç doğurmaktadır.

Bununla birlikte, Lira ile ilgili hesaplamalarda 2918 sayılı Kanun'un Ek 3/2. maddesindeki kural; YTL'ye dönüştürme ve YTL ile ilgili hesaplamalarda ise 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesindeki kural uygulanacaktır diye düşünmekteyiz.

IV. 1412 SAYILI CEZA YARGILAMASI HUKUKU AÇISINDAN DURUM

1412 sayılı CMUK'daki¹² usul kurallarıyla ilgili para tutarlarında da, 5083 sayılı Kanun hükümlerine göre dönüştürme işlemi yapılacaktır.

1412 sayılı CMUK'un 305. maddesine göre,¹³

1. İki milyar Lira'ya kadar (iki milyar dahil) para cezalarına dair olan hükümler,

2. Yukarı sınırı on milyar Lirayı geçmeyen para cezasını gerektiren suçlardan dolayı verilen beraat hükümleri,

Temyiz olunamaz; bu suretle verilen hükümler tekerrüre esas olmaz; ancak haklarında 343. madde hükümleri dairesinde Yargıtay'a başvurulabilir.

CMUK'un 305. maddedeki para tutarları, yıllara göre artırıma tabi değildir; bu nedenle, 5083 sayılı Kanun hükümlerine göre dönüştürme işlemi, 305. maddedeki rakamlar üzerinden yapılacaktır.

Dönüştürme sonucu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir :

Karar Türü	CMUK m. 305 (Lira)	5083 S.1 K (YTL)
Mahkûmiyet	0 - 2.000.000.000	0 - 2.000
Beraat	0 - 10.000.000.000	0 - 10.000

CMUK'un 305. maddesindeki Lira cinsinden rakamlar, yeni bir kanunla değiştirilene kadar, yıllara göre artışa tâbi olmadığı için, YTL'ye dönüştürmede, yukarıdaki tablodaki rakamlar dikkate alınacaktır.

V. 1.1.2005 TARİHİNDEN İTİBAREN KABUL EDİLECEK VEYA YÜRÜRLÜĞE GİRECEK KANUNLARDAKİ PARA TUTARLARI

1.1.2005 tarihinden itibaren 5083 sayılı Kanun'un bütün hükümleri yürürlüğe girmektedir. 1.1.2005 tarihi itibarıyla Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin para birimi Yeni Türk Lirası olmaktadır.¹⁴

¹² Yürürlükte bulunduğu süre içinde.

¹³ CMUK'un 305. maddesinde, 14.7.2004 günlü, 5219 sayılı "Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 3. maddesinin (B) fıkrasıyla, 21.7.2004 günü itibarıyla, para tutarlarında artırma yapılmıştır.

¹⁴ 5083 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesine göre, halen tedavülde bulunan Türk Lirası banknotlar ile madeni paralar 1.1.2005-31.12.2005 tarihleri arasında Yeni Türk Lirası banknotlarla ve yeni çıkarılacak madeni paralarla birlikte tedavül edecektir. Ancak, bu yalnızca YTL'ye geçişteki uygulama evresine ilişkin bir hüküm niteliğindedir.

Bu nedenle, 1.1.2005 tarihinden itibaren kabul edilecek ya da önceden kabul edilse bile 1.1.2005 veya sonraki bir tarihte yürürlüğe girmesi öngörülen yasa ve diğer mevzuat hükümlerindeki Türk parasına ilişkin kuralların, Yeni Türk Lirası'na göre düzenlenmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

VI. 5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU'NDA ADLİ PARA CEZALARI

A. Gün Para Cezası

1 Nisan 2005 tarihinde yürürlüğe girecek olan, 26.9.2004 günlü, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda, 5083 sayılı Kanun hükümleri dikkate alınmamıştır. 5237 sayılı Kanun'da, "Yeni Türk Lirası" değil, "Türk Lirası" ibaresi kullanılmıştır.

4.11.2004 günlü, 5252 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, 13 Kasım 2004 günlü ve 25642 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. 5252 sayılı Kanun'un 13. maddesine göre, "İnfazın Ertelenmesi veya Durdurulması" kenar başlıklı 10. maddesi yayımı tarihinde, diğer hükümleri 1 Nisan 2005 tarihinde yürürlüğe girmektedir.

5252 sayılı Kanun'un "Yeni Türk Lirası'nın Kullanılması" kenar başlıklı 8. maddesi şöyledir :

"Türk Ceza Kanunu'nda geçen 'Türk Lirası' ibaresi karşılığında, uygulamada, 28.1.2004 tarihli ve 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Para Birimi Hakkında Kanun hükümlerine göre ülkede tedavülde bulunan para 'Yeni Türk Lirası' olarak adlandırıldığı sürece, bu ibare kullanılır."

5252 sayılı Kanun'un TBMM Adalet Komisyonu'ndaki görüşmeleri sırasında Tasarı'ya eklenen 8. madde için;

"28.1.2004 tarihli ve 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Para Birimi Hakkında Kanun hükümleri dolayısıyla, Tasarı metnine 'Yeni Türk Lirası'nın kullanılması' başlıklı yeni 8. madde eklenmiştir."
denilmiştir.¹⁵

Bize göre, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 1 Nisan 2005 tarihinde yürürlüğe gireceğine göre, bu tarihte 5083 sayılı Kanun zaten yürürlükte bulunacağından, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda "Türk Lirası" ibaresinin kullanılması yerinde değildir. Nitekim, 5237 sayılı Kanun'da "Yeni Türk Lirası" ibaresi kullanılmış olsa idi, 5252 sayılı Kanun'da 8. maddedeki düzenlemeye gerek kalmayacaktı.

¹⁵ 5252 sayılı Kanun'un Sıra Sayısı, 675, Adalet Komisyonu Raporu (1/592).

5237 sayılı Kanun'la, adli para cezalarında, yeni bir sisteme geçilmektedir ve "gün para cezası" uygulaması getirilmektedir.

5237 sayılı Kanun'un "Adlî Para Cezası" kenar başlıklı 52. maddesi şöyledir :

"(1) Adlî para cezası, beş günden az ve kanunda aksine hüküm bulunmayan hâllerde yedi yüz otuz günden fazla olmamak üzere belirlenen tam gün sayısının, bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ile çarpılması suretiyle hesaplanan meblağın hükümlü tarafından Devlet Hazinesi'ne ödenmesinden ibarettir.

(2) En az yirmi ve en fazla yüz Türk Lirası olan bir gün karşılığı adlî para cezasının miktarı, kişinin ekonomik ve diğer şahsî hâlleri göz önünde bulundurularak takdir edilir.

(3) Kararda, adlî para cezasının belirlenmesinde esas alınan tam gün sayısı ile bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ayrı ayrı gösterilir.

(4) Hâkim, ekonomik ve şahsî hâllerini göz önünde bulundurarak, kişiye adlî para cezasını ödemesi için hükmün kesinleşme tarihinden itibaren bir yıldan fazla olmamak üzere mehil verebileceği gibi, bu cezanın belirli taksitler hâlinde ödenmesine de karar verebilir. Taksit süresi iki yılı geçemez ve taksit miktarı dörtten az olamaz. Kararda, taksitlerden birinin zamanında ödenmemesi hâlinde geri kalan kısmın tamamının tahsil edileceği ve ödenmeyen adlî para cezasının hapse çevrileceği belirtilir."

52. maddenin gerekçesine göre :

Gün para cezası sisteminin getirilmesinde; hâlen yürürlükte olan para cezası sisteminin, cezadan beklenen amaçları gerçekleştirmekten uzak kaldığı, özellikle enflasyon nedeniyle Türk parasının değerinin düşmesi karşısında, para cezalarını artırmak için sık sık yapılan kanun değişikliklerinin de, uygulamada çeşitli sorunlara yol açtığı, bu sorunların giderilmesi için para cezasının miktarının belirlenmesinde "memur maaş katsayısı" veya "yeniden değerlendirme oranı" gibi ölçütlerin dikkate alınmasının ise, ceza hukuku ilkeleriyle bağdaşmadığı gibi gerekçeler etkili olmuştur.

Diğer yandan, gün para cezası sisteminin temel amacı, para cezasının kişinin ödeme gücüne göre belirlenmesi yoluyla, suç işleyen zengin ile fakir arasındaki eşitsizliği gidermektir. Bunun yanında sistem, uygulaması basit, etkili, saydam ve para cezasından güdülen amaçları yerine getirebilecek özelliktedir.

Hâkim, adli para cezasına hükmederken önce, suç karşılığı olarak kanundaki sınırlar arasında gün birimi sayısını saptayacaktır. Toplam gün birimi sayısı belirlenirken hâkim, cezanın bireyselleştirilmesindeki

ölçüleri esas alarak bir sonuca varacaktır. Örneğin; yüz gün birimi gibi. İkinci aşamada ise kişinin, ekonomik ve diğer şahsî hâlleri göz önünde tutularak bir gün biriminin parasal miktarı tayin edilecektir. Bu miktarı hâkim, kişinin malvarlığını, bir günde kazandığı veya kazanması gereken gelirini dikkate alarak takdir edecektir. Örneğin; elli Türk Lirası gibi. Daha sonra toplam gün birimi sayısı ile bir gün biriminin parasal miktarı çarpılarak, adli para cezasının miktarı tespit edilecektir. Örnekte yüz (gün) ile elli (Türk Lirası) çarpıldığında adli para cezasının miktarı beş bin Türk Lirası olarak bulunmaktadır.

Hâkim gerektiğinde bu miktarın taksitle ödenmesine karar verebilecek ve bunu taksit sayısı ile birlikte kararında ifade edecektir. Taksitle ödemeye hükmedildiğinde, taksitlerden birinin zamanında ödenmemesi hâlinde geri kalan kısmın tamamının tahsil edileceği ve ödenmeyen adli para cezasının hapse çevrileceği kararda ayrıca belirtilecektir.¹⁶

B. GÜN PARA CEZASIYLA İLGİLİ HÜKMÜN UYGULANMASINDA KARŞILAŞILABİLECEK SORUNLAR

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile getirilen yeni para cezası sisteminin, 5083 sayılı Kanun bakımından uygulanmasında kimi sorunlarla karşılaşılması kaçınılmazdır.

Öncelikle, 5237 sayılı Kanun'un 52. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, *"En az yirmi ve en fazla yüz Türk Lirası olan bir gün karşılığı adli para cezasının miktarı, kişinin ekonomik ve diğer şahsî hâlleri göz önünde bulundurularak takdir edilir."* denilmektedir.

1. 1 Ocak 2005 ilâ 31 Mart 2005 Arasındaki Dönem

5083 sayılı Kanun'un YTL'ye dönüştürmeye ilişkin hükümleri, 1.1.2005 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmektedir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ise, 1.4.2005 tarihinde yürürlüğe girmektedir. Bunun sonucu olarak, 1.1.2005 ilâ 31.3.2005 tarihleri arasındaki dönemde, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümleri uygulanacaktır.¹⁷

Bu üç aylık döneme ilişkin, yukarıda ele aldığımız, YTL'ye dönüştürmeyle ilgili olarak uygulamada sıkıntılar yaşanacaktır.

Diğer yandan, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki para cezalarına ilişkin yeni hükümler, idarî para cezalarını kapsamamaktadır.

¹⁶ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 52. maddesinin gerekçesinden.

¹⁷ 5252 sayılı Kanun'un 9. maddesindeki 1 Nisan 2005 tarihinden önce kesinleşmiş hükümlerle ilgili istisnai kurallar hariçtir.

5252 sayılı Kanun'un "Diğer kanunlardaki para cezalarının artırılması ve usulü" kenar başlıklı 4. maddesi de, 1.1.2005 ila 31.3.2005 arasındaki dönemde uygulanmayacaktır.

2. 1 Nisan 2005 ve Sonrası

1 Nisan 2005 tarihinden itibaren işlenen (adli) suçlarda, YTL'ye ilişkin hükümlerin uygulanmasının, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümlerine göre da kolay olabileceğini düşünmekteyiz.

Bununla birlikte, 31.3.2005 tarihine kadar işlenen (adli) suçlar bakımından, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun yürürlüğe gireceği 1.4.2005 tarihinden itibaren yapılacak uygulamalarda, YTL'ye dönüştürme işlemlerinde daha farklı sorunlarla karşılaşılabilir.

a. 5252 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un İlgili Hükümleri

5252 sayılı Kanun'un para cezalarına ilişkin hükümleri 1 Nisan 2005 tarihinden itibaren yürürlüğe girmektedir. 5252 sayılı Kanun'da, hem adli para cezaları ve hem de idari para cezalarına ilişkin hükümler yer almaktadır.

5252 sayılı Kanun'un "Ağır para cezasının dönüştürülmesi" kenar başlıklı 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasında

"(1) Özel ceza kanunları ile ceza içeren kanunlarda öngörülen 'ağır para' cezaları, 'adli para' cezasına dönüştürülmüştür."

denilmektedir.

5252 sayılı Kanun'un "Diğer kanunlardaki para cezalarının artırılması ve usulü" kenar başlıklı 4. maddesi ise şöyledir:

"(1) 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun dışındaki kanunlarda yer alan para cezalarından nispi nitelikteki vergi ve resim cezaları, nispi para cezaları ve tazminat kabilinden değişen orana bağlı bulunan para cezaları hariç olmak üzere, kanun ve tüzüklerde alt ve üst sınırları veya bunlardan birinin gösterildiği veya hiç gösterilmediği veya sabit bir rakam olarak gösterilmiş bulunan para cezalarından (idari ve disiplin para cezaları dahil);

a. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin ilk kurulduğu tarihten önce yürürlüğe girmiş bulunan bütün kanun ve tüzüklerde yazılı olup da, daha sonraki tarihlerde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce miktarına dokunulmamış para cezaları yüz kırk iki bin sekiz yüz altmış katına,

b. Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul olunup da;

1. 31.12.1939 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlardaki para cezaları seksen beş bin yedi yüz on beş katına,

...

13. 1.1.2002 tarihinden 31.12.2002 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlardaki para cezaları iki katına, çıkarılmıştır.”¹⁸

Görülüyor ki, 5252 sayılı Kanun’la, 1 Nisan 2005 tarihinden itibaren özel ceza yasaları ile ceza içeren yasalardaki ağır para cezaları, adli para cezasına dönüştürülmektedir. Diğer yandan, Türk Ceza Kanunu dışındaki yasalardaki (idari ve disiplin para cezaları dahil) sözü edilen para cezaları yeniden güncelleştirilmektedir. Çünkü, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun Ek 1. maddesi 1 Nisan 2005 tarihinde yürürlükten kaldırılmaktadır. Bu durumda, 1 Nisan 2005 tarihinden itibaren, söz konusu Ek 1. maddesinin yürürlükten kalkmasıyla oluşacak boşluk, 5252 sayılı Kanun’un 4. maddesiyle doldurulmak istenmektedir.

b. Lehe Kanun Uygulaması

5252 sayılı Kanun’un “*Lehe olan hükümlerin uygulanmasında usul*” kenar başlıklı 9. maddesi şöyledir:

“(1) 1 Nisan 2005 tarihinden önce kesinleşmiş hükümlerle ilgili olarak, Türk Ceza Kanunu’nun lehe olan hükümlerinin derhal uygulanabileceği hallerde, duruşma yapılmaksızın da karar verilebilir.

(2) 1. fıkra hükmü, 1 Nisan 2005 tarihinden önce verilip de Yargıtay tarafından Lehe olan hükümlerin uygulanması hususunda değerlendirme yapılması gerektiği gerekçesiyle bozularak mahkemesine gönderilen hükümler hakkında da uygulanır.

(3) Lehe olan hüküm, önceki ve sonraki kanunların ilgili bütün hükümleri olaya uygulanarak, ortaya çıkan sonuçların birbirleriyle karşılaştırılması suretiyle belirlenir.”

Görülüyor ki, 5252 sayılı Kanun’un 9. maddesi, öncelikle 1 Nisan 2005 tarihinden önce verilen kesinleşmiş ve fakat infaz ilişkisi sona ermemiş olan mahkûmiyet hükümlerinde lehe kanun uygulamasını düzenlemektedir.

¹⁸ 4. madde gerekçesi şöyledir: “Maddeyle, Türk Ceza Kanunu’nun dışındaki kanunlarda yer alan para cezaları, etkinliklerini yitirmemeleri için 14.12.1998 tarihli ve 3506 sayılı, 1.8.1999 tarihli ve 4421 sayılı Kanunlarla 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’na eklenen Ek 1, Ek 2, Ek 4, Ek 5 ve Ek 6. maddeler gözetilmek ve bu maddelerle belirlenen tarih bölümleri ve oranlar esas alınmak suretiyle günün koşullarına uygun duruma getirilmiştir.”

İnceleme konumuz açısından, gün para cezasının, her somut olayda her sanık için ayrıca hesaplanacak olması nedeniyle, 5237 sayılı Kanun'un yürürlüğünden önce işlenen suçlarda, Lehe Kanunu'nun belirlenmesi de, hemen mümkün olamayacaktır. Çünkü, gün para cezasında, 5237 sayılı Kanun'un 52. maddesinin gerekçesinde de açıklandığı üzere hakim, önce para cezasının gün sayısını belirleyecek; sonra, bir gün karşılığı para tutarını takdir edecek; en sonunda da, belirlenen gün sayısı ile bir gün için para tutarını çarparak adli para cezasını bulacaktır. Buradaki ilk iki belirlemeyi yaparken ise hakim, cezanın bireyselleştirilmesindeki ölçüleri esas alarak bir sonuca varacaktır. Bireyselleştirme ölçüleri ise, 52. maddeye göre, kişinin ekonomik ve diğer şahsî hâlleri göz önünde bulundurularak takdir edilecektir.

765 sayılı Türk Ceza Kanunu uygulamasında, para cezası verilirken çoğunlukla sanığın özellikle ekonomik (ve şahsî) hâli incelenmemektedir. Hal böyle olunca, 1.4.2005 tarihinden önce işlenen bir suçta, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu mu yoksa 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümleri mi sanığın lehine olur, bunu iki yasa metnine bakarak hemen söyleyebilmek mümkün görünmemektedir. Çünkü, gün para cezası, sanığın şahsına bağlı bir hesaplama dayanamaktadır ve (1.4.2005 öncesine dayanan) ceza davası dosyalarının pek çoğunda, sanığın ekonomik ve şahsî hallerinin araştırılma bilgileri yer almamaktadır. Bu bilgileri tamamlamak yoluna gidilmesi de, usul ekonomisi açısından pek çok olumsuzluklara neden olabilecektir.

c. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki Bir Türk Lirası'nın Artakalanının Hesaba Katılmaması

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Cezanın Belirlenmesi" kenar başlıklı 61. maddesinin (6) numaralı fıkrasında,

"...Hapis cezası için bir günün, adlî para cezası için bir Türk Lirası'nın artakalanı hesaba katılmaz ve bu cezalar infaz edilmez."

denilmektedir.

Bu kuralda, sözü edilen "bir Türk Lirası" ibaresi, 5252 sayılı Kanun'un 8. maddesi gereğince Yeni Türk Lirası olarak kabul edilecektir.

Buradaki önemli sorun, 5237 sayılı Kanun'un 61. maddesinin (6) numaralı fıkrasındaki "bir Türk Lirası'nın artakalanı hesaba katılmaz" ibaresinin, 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesindeki "yarım Yeni Kuruş'un altındaki değerler dikkate alınmaz." hükmüyle uyumlu olmamasıdır.

5237 sayılı Kanun'un 61. maddesinin (6) numaralı fıkrasına göre, 1 YTL'nin artakalanı yani 99 Yeni Kuruş ve aşağısı dikkate alınmazken, 5083

sayılı Kanun'un 2/2. maddesi gereğince bu miktar yarım YTL'nin artakalanı yani 49 Yeni Kuruş ve aşağısının dikkate alınmaması şeklindedir.

Elbetteki, bu durumda artakalan kuralında, 5083 sayılı Kanun değil, 5237 sayılı Kanun hükmü, lehe olduğu için uygulanacaktır. Ancak biz, uygulamada duraksama ve yanlışlıklara neden olunmaması bakımından, 5237 sayılı Kanun'un 61. maddesinin (6) numaralı fıkrasının, 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesi ile uyumlu hale getirilmesinin yararlı olacağını düşünmekteyiz.

VII. 5083 SAYILI KANUN'UN UYGULANMASINDAKİ TEREDDÜTLERDE YETKİ

5083 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin son fıkrasında;

"Bu Kanun'un uygulanmasında karşılaşılan tereddütleri gidermeye ve gerekli düzenlemeleri yapmaya Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakan; görev alanlarına giren konularda düzenleme yapmaya Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Sermaye Piyasası Kurulu ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu yetkilidir."

denilmektedir.

Geçici 1. maddenin son fıkrasında, (kendi görev alanıyla sınırlı da olsa) birçok bakanlık sayıldığı halde, yargı erki açısından Adalet Bakanlığı'nın sayılmamasının önemli bir eksiklik olduğunu düşünmekteyiz.

VIII. SONUÇ

İncelememizden çıkardığımız sonuçları, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümleri ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümleri açısından iki bölümde belirtmek istiyoruz :

a. 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu Hükümleri Açısından:

5083 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 1.1.2005 tarihinden, 31.3.2005 tarihine kadarki dönemde, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümleri yürürlüktedir.

1.1.2005 tarihinden itibaren Yeni Türk Lirası ve Yeni Kuruş dönemine girilirken, ceza ve ceza yargılaması hukuku açısından, yasalarda Lira ve Türk Lirası olan rakamların dönüştürme işlemlerinde, 5083 sayılı Kanun'un normatif yapısındaki eksiklikler nedeniyle kimi sorunların yaşanılması kaçınılmaz gözükmektedir.

5083 sayılı Kanun'un 3. maddesindeki, *"Kanunlarda ve diğer mevzuatta, idarî işlemlerde, yargı kararlarında, her türlü hukukî muamelelerde, kıymetli evrak ve hukukî sonuç doğuran diğer belgeler ile ödeme ve değişim araçlarında Türk Lirası'na veya Lira'ya yapılan atıflar, 2. maddede belirtilen değişim oranında Yeni Türk Lirası'na yapılmış sayılır."* kuralı, yeterince açık değildir ve yoruma dayalı uygulama farklılıklarına yol açabilecek niteliktedir. Bir başka deyişle, ayrı nitelikteki konular için, 3. maddede yapılan çok genel düzenlemenin, uygulamada pek çok farklı yoruma neden olabilecek yapıda olduğunu düşünmekteyiz.

Örneğin; 5083 sayılı Kanun'un 3. maddesinde, kanunlardaki Lira üzerinden para tutarları ile örneğin; yargı kararlarındaki Lira'ya yapılan atıfların, aynı hükümde ve hiçbir açıklama yapılmadan düzenlenmesi de, uygulamadaki belirsizlikleri artırabilecek niteliktedir.

Başta (765 sayılı) Türk Ceza Kanunu olmak üzere, para cezası öngören yasa maddelerindeki para tutarlarının değerinin düşmesi nedeniyle, zaman zaman çıkartılan genel uygulama yasalarıyla yıllara göre artışa tâbi tutulması, 5083 sayılı Kanun'la farklı bir boyut kazanmaktadır.

5083 sayılı Kanun'un 2. maddesindeki YTL'ye dönüştürme işlemlerinde, bir yasa maddesindeki para cezası tutarı, önce suç tarihine göre genel artırma hükümleriyle güncelleştirilecektir. Bu bağlamda, TCK'nın Ek 1 ve devamı maddeleri ve (örneğin; 2918 sayılı Kanun'un Ek 3. maddesindeki gibi) kimi özel düzenlemeler uygulanacaktır.

Bu noktada, 765 sayılı TCK'nın 30/2. maddesindeki 1.000 Lira'nın küsuratı hesaba katılmaz kuralının uygulanmasında, 5083 sayılı Kanun'un 2/2 maddesindeki *"yarım Yeni Kuruş'un altındaki değerler dikkate alınmaz"* kuralı karşısında tereddütler yaşanabilecektir. Ancak biz, örneğin; bir kanun maddesindeki para cezasının, genel artırım hükümleriyle suç tarihine göre güncelleştirilmesindeki gibi Lira üzerinden yapılan hesaplamalarda, 765 sayılı TCK'nın 30/2. maddesinin uygulanması gerektiğini, 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesinin ise, ancak YTL'ye dönüştürme işlemi ve YTL ile ilgili olarak uygulanabileceğini düşünmekteyiz.

Diğer yandan, 5083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin kaleme alınış biçimi itibarıyla, yargı kararlarındaki dönüştürme işlemlerinde de, tereddütler yaşanabilecektir. Örneğin; 1.1.2005 tarihinde, infaz süreci devam eden kesinleşmiş bir yargı kararında, dönüştürme işlemi, infazda esas alınacak sonuç para cezası tutarı üzerinden mi yapılacaktır; yoksa, yukarıda ele aldığımız üzere, TCK'nın 2, 29. ve 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddeleri dikkate alınarak, hükümdeki hesaplama en baştan itibaren yeniden mi yapılacaktır?

5083 sayılı Kanun'un 3. maddesindeki çok genel hüküm nedeniyle, infaz ilişkisi sona ermemiş yargı kararlarında para cezası hesabının en baştan itibaren yapılması gerekebilecektir. Bu sonuç ise, büyük bir karmaşa yaşanmasına, iş yükünün artmasına, zaman kaybına ve daha birçok olumsuzluklara neden olabilecek gibi gözükmektedir.

Oysa, 31 Ocak 2004 tarihli ve 25363 sayılı *Resmî Gazete'*de yayımlanan 5083 sayılı Kanun'da, 16.7.2004 tarihli ve 5228 sayılı Kanun'la değişiklik yapılırken; 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesi ile TCK'nın 30/2 maddesinin ve hatta 2918 sayılı Kanun'un Ek 3. maddesinin birbirine etkileri konusu ile örneğin; yargı kararlarındaki dönüştürme hesaplamalarına ilişkin açık hükümler getirilmesi yararlı olurdu.

Bu çerçevede, usul ekonomisi açısından, yargı kararlarındaki YTL'ye dönüştürmelerin, yargı kararlarındaki infaza esas olan sonuç tutar üzerinden yapılacağına ilişkin (en azından geçici bir maddeyle, YTL uygulaması yerleşene kadar) açık bir kural getirilebilirdi.

b. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Hükümleri Açısından

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 1 Nisan 2005 tarihinden itibaren yürürlüğe girmektedir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda, "*Türk Lirası*" ibaresi kullanılmıştır ve Yeni Türk Lirası'ndan söz edilmemiştir. Bununla birlikte, örneğin; 52. maddenin (2) numaralı fıkrasında, "*En az yirmi ve en fazla yüz Türk Lirası olan bir gün karşılığı adlî para cezasının miktarı*" ibaresinde ve 61. maddenin (6) numaralı fıkrasındaki "*bir Türk Lirası'nın artakalanı hesaba katılmaz*" ibaresindeki rakamlar (tutar itibarıyla), Yeni Türk Lirası'nı çağrıştırmaktadır. Buradaki çelişki 4.11.2004 günlü, 5252 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 8. maddesiyle giderilmiştir.

Esasında, 1 Nisan 2005 tarihinde yürürlüğe girecek olan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda, 1 Ocak 2005 tarihinde yürürlükte olan 5083 sayılı Kanun hükümleri dikkate alınarak "*Yeni Türk Lirası*" ibaresi kullanılmıydı. Böylece 5252 sayılı Kanun'da, 8. maddenin konulmasına hiç gerek kalmayacaktı.

5237 sayılı Kanun'un 61. maddesinin (6) numaralı fıkrasındaki "*bir Türk Lirası'nın artakalanı hesaba katılmaz*" ibaresi ile 5083 sayılı Kanun'un 2/2. maddesindeki "*yarım Yeni Kuruş'un altındaki değerler dikkate alınmaz.*" hükmü arasındaki farklılığın giderilmesi, uygulamadaki olası karışıklıklara engel olunması bakımından yararlı olacaktır.

1 Nisan 2005 tarihinden önce işlenen (ve infaz ilişkisi sona ermemiş olan) suçlar bakımından, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu açısından, Lehe Kanun hükmünün uygulanmasında, değişik sorunlarla karşılaşılması kaçınılmaz görünmektedir. Şöyle ki;

765 sayılı Kanun mu lehedir, 5237 sayılı Kanun mu lehedir? Bunun belirlenebilmesi için, her iki yasa bakımından da, somut olayda para tutarlarının ayrı ayrı hesaplanması gerekebilecektir. Bu ise, 765 sayılı Kanun açısından YTL'ye para tutarının dönüştürülmesinde, yukarıda ele aldığımız sorunları gündeme getirecektir.

765 sayılı Türk Ceza Kanunu uygulamasında, para cezası verilirken büyük çoğunlukla sanığın özellikle ekonomik (ve şahsî) hali incelenmemektedir. Hal böyle olunca, 1.4.2005 tarihinden önce işlenen bir suçta, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu mu yoksa 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümleri mi sanığın lehine olur? Bunu iki yasa metnine bakarak hemen söyleyebilmek mümkün görünmemektedir. Çünkü, gün para cezası, sanığın şahsına bağlı bir hesaplama dayanmaktadır ve (1.4.2005 öncesine dayanan) ceza davası dosyalarının pek çoğunda, sanığın ekonomik ve şahsî hallerinin araştırılma bilgileri yer almamaktadır. Bu bilgileri tamamlamak yoluna gidilmesi de, usul ekonomisi açısından pek çok olumsuzluklara ve zaman kaybına neden olabilecektir.

1 Nisan 2005 tarihinden itibaren işlenen suçlarda, yasalardaki adli para cezalarının Yeni Türk Lirası'na dönüştürülmesi, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'na göre daha kolay yapılabilecektir. Fakat, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun gün para cezası hükümleri, yalnız adli para cezaları için geçerlidir ve mevzuatımızdaki idarî para cezaları için uygulanmayacaktır. İdarî para cezalarında, 5252 sayılı Kanun'un 4. maddesindeki diğer kanunlardaki para cezalarının artırılması hükmü dikkate alınacaktır.

1 Nisan 2005 tarihinden itibaren işlenen idarî suçların büyük çoğunluğunda, güncelleştirme hesabı, 5252 sayılı Kanun'un 4. maddesi dikkate alınarak yapılacaktır ve (yürürlükten kalktığı için) 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Ek 2. maddesindeki yeniden değerlendirme oranına göre hesaplama yapılmayacaktır. Bununla birlikte, kimi yasalarda yeniden değerlendirme oranına ilişkin istisna hükümler de söz konusu olabilecektir. Örneğin; 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun Ek 3. maddesine göre, Karayolları Trafik Kanunu'ndaki fiiller için, her takvim yılı başından geçerli olmak üzere önceki yıla uygulanan mutlak ceza tutarları, o yıl için Vergi Usul Kanunu hükümleri uyarınca tespit ve ilan olunan yeniden değerlendirme oranında artırılarak hesaplanacaktır.